

SZARVAS ÉS VIDÉKE

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

Megjelen hetenkint egyszer, vasárnap reggel.

Előfizetési ár:

Egész évre 5 frt — kr. — Félévre 2 frt 50 kr.
Negyedévre 1 frt 25 kr. — Egyes szám ára 10 kr.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Búza-utca, 1283. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények és előfizetési pénzek küldendők.

Előfizetéseket és hirdetésekkel elfogad a Nyárosik Soma utóda üzég.

Ugyanitt egyes számok is kaphatók. Hirdetések és nyiltéri közlemények jutányos áron vételnek fel.

A nők társadalmi helyzetéről.

Ha az embernek szabad ideje engedi, a napi eseményeken kívül más dolgok felett is szeret tanakodni. Ilyenkor sok üdvös eszme, kérdés, vagy terv forrja ki magát az emberi gondolkodásban, melyek közül legyen szabad nekem ezúttal egy fontos társadalmi kérdéstről: a nőkérdéstről beszélnem, egyelőre általánosságban. Kijelentem, hogy azok közé tartozom, kik a női hivatás kérdésében a mérsékelt emancipáció eszméjét fogadják el.

A nő — azt hiszem, nem fogja senki tagadni — a természet által ugyanazon lelki és természeti tehetségekkel van megáldva, mint a minőkkel mi férfiak, és a mennyiben ez csakugyan így és nem másképpen áll, misem természetesebb, minthogy a nő a férfakkal bizonyos tekintetben egészen egyenjogúnak tartom, s nem helyeslem a férfivilág gyakran hangoztatott öndicsőítését, hogy a férfi a

teremtés ura. Sőt tovább megyek s kimondom, hogy helytelen azok állítása, kik a nő egyedüli hivatásának a házi tűzhelyet, a családi kötelességeket: szóval a házasságot tartják. Igaz ugyan, — meg kell vallanom — hogy én is szivesebben látom a nőt a házi tűzhely körül forgolódnival, a család körében mint hitvestársat és anyát működni, midőn önfeláldozó szeretettel gondozza övéit, szóval értők él és hal. De nem vagyok idealista olyannyira, hogy az élet komolyságát, a rideg valót ne ösmerjem. Azért azon kérdést intézem a nők egyenjogóságának eleneihez: mi történik majd azon nőekkel, kik az afféle »szent« dolgok iránt (mint a házi tűzhely és a család) lelkesülni nem tudnak; mi történik azokkal, a kik talán lelkesülnek értők, de nem léphetnek e nemes talajra soha?!

Vajjon jutott-e valaha eszökbe azoknak, kik a nők polgári s politikai szabadságát elismerni vonakodnak, e két kérdést az állam, társadalom és a nők megelégedésére megoldani?

Bizony nem! És mégis e kérdés mielőbbi helyes megoldása teszi csupán lehetővé családi és társadalmi életünket oly egészséges alapra fektetni, melyen biztosan haladhatunk. Avagy nem lenne-e érzékünk, süketek volnánk-e azon kétségbeesítő jajkiáltások iránt, melyek édes gyermekekkel megáldott özvegyek ajkáról hangzanak?

S ha itt semmit nem éreznénk is, vajjon nem indul-e meg szívünk, midőn látjuk, hogy mai napság ezer meg ezer hajadon (mert nem vagyonos, mert nem szép, mert nem szellemdús) küzd az életben nyomorral szűkséggel, ha szülei elhalnak, ha támasz nélküli helyzetbe jutnak. Mi történjék ezekkel, mi sors vár rájuk? Valóban csak az nem látja e szomorú képet, kinek a lelkében kiapadt minden nemesebb érzés.

Azért akárhogy forgatjuk is e dolgot, mindig oda kell visszatérnünk, hogy nálunk számtalan, különben fogékony keblű nő martalécul esik a

TÁRCZA.

Epedés.

*Kis kertemben szomorkodom,
Hisz élttem csak búbanat,
Megtört szívvel azt óhajtom:
Bár meghalnék utánad!*

*Jó fecske, vig kicsiny madár,
Keressd fel a hitelent,
Mondd el nekem: hol s merre jár
Neki sügd: az eskü szent!*

*Vár a liny... közlő a hír,
Bút hozva jó a madár, —
Megtörti őt, többé nem sár...
Elalattja... a halál.*

KyLó.

Az özvegy.

— A »Szarvas és Vidéke« eredeti tárczája. —

Hat héttel az esküvő után, özvegy lett. Szenvedélyesen szerelte a férjét, s nemcsak ő, de az egész világ azt hitte, hogy az a golyó az ő szívét is átjárta, melyet a

férje a mellében hozott haza a czinkotai erdőből: nem éli túl a pótolhatlan veszteséget. Érté, az ő jó nevéért vívott párbajt, utolsó sóhaját is neki szentelte...

Általa, az ő karján ismerte meg az élet örömeit, neki volt hálás a szerelem menyországaért, ő volt a férfi-eszmény, vele mindene elveszett. Irigyelte a hindunő sorsát, kit máglyára küld az elhalt férj családja, ki a földön túl is résztvevő társa kedvese öröme és fájdalmának.

Karcsú természetét megroskaszta a búbanat terhe, — nincs a ki azt szerelmet sutogva, szenvedélyvel átölelje, — szemé csillogó szikráit kioltá a fájdalom tengere, — nincs a ki azokból üdvösségét olvassa, — lilium arcán barázdákat vont a hulló könyvek patakja, — nincs a ki szenvedélyes csókkal zárja le panaszos ajkait...

Felholtan viszik haza a temetőből, magára marad végtelen bánatával a zajtalan termekben. Előjönnek az otthon minden zugából a rövid boldogság édes-keserű emlékei, kísértetek. Ott áll az arckép, szem a szemben, kéz a kézben: az elfejtés, a mátkaság emléke... fátyolt reá! Ott a csokor, a myrtuság, az esküvő emléke... elheivadt. A hálószoba illatos szentélyében

szerelmük, boldogságuk néma tanúja, a rózsávegyű öröklámpa, a hívópamlag, hol először vonta dobogó keblére, hol először sutlogta vágytól égő ajka: »végre egyedül«...

El, el innen, s fut, fut, mint a megriasztott madár teremről teremre, míg kimerül, leroskad, hogy az elkinzottak lázas álma újra meg újra meg hozza számára kísértetei társaságát...

Eltelik a másik hat hét. A himevesztett galambfészkek most is a legmélyebb gyász tükre. Fekete bútorok ébenfából, fekete bevonattal, a falakat fekete kárpit, a parquettet fekete szőnyeg borítja; fekete kocsi, fekete szerszámban fekete lovak, feketebe öltöztetett kocsis, inas. És mind e feketeség közepette egy üde arc, lágyan aláomló aranyzóke hajjal. Gyönyörű fehér bőre most igazán hasonlít a lilium szirmaihoz, piros ajkai pirosabbak, kissé furdalt tekintetű kék szeméi oly kimondhatlan epedést fejeznek ki. Aranyzóke haja élesen elüt a fénytelen fekete kerettől, s a megbűvölt bámuló azt hiszi, hogy angyalt lát apáczaruhába öltözve...

Hja! ki tehet róla, hogy a tükör szemébe mondja a kérdezőnek, hogy a mély, gyász jól áll a szókéknek?

testi és erkölcsi nyomornak. — A nő véghetetlen befolyást gyakorol a családra és társadalomra, hogy azonban e befolyás mindenkor üdvös legyen, szükséges, hogy a nő először szabad, önálló, a férfiakkal sok tekintetben egyenjogú legyen, másodsor, hogy kellő kiképzetéséről gondoskodjunk, s a mi fő, egyedül reá bizzuk, hogy az életben mikép akarja magát üdvösen érvényesíteni, s a társadalomban mily helyet elfoglalni.

Legelső feladatunk tehát nem lehet más, mint hogy megszüntessük azon kényszerhelyzetet, melyben a nővilág ma kénytelen sínyleni; mert mikép lehetséges, hogy mint hitvestárs, mint anya is felismerje és teljesítse kötelességeit, ha legszemből korától fogva idejének legnagyobb részét arra kénytelen fordítani, mikép juthasson hamarabb fejkötő alá, mely első és utolsó menedéke.

A nőt tehát nézetem szerint ép úgy kell képezni (természetesen egy kis eltéréssel), mint a férfit, különben mindenben csak botorkálni fog.

Legyen a nő szabad, önálló és versenyképes, hogy bármilyen helyzetben tudja boldogítani önmagát és környezetét.

Szekely János.

A magyar korona.

Össze kell szedni a magyar embernek minden erejét, hogy el ne veszítse türelmét, mikor egy-egy bukaresti oláh vagy egy-egy magyarellenes németországi lapnak

S mindez az elveszett mindenség, az eltemetett férj emlékéért...

Hat hó múlva a félgász színeiben is tetszik magának a lassan vigasztalódó özvegy.

Udvarlót azért fogadja, hogy megismerve őket, az eltemetett eszmény előnyére tegyen velök összehasonlítást. Ki mondja, hogy ő nem gyászol?

S ha egy év múlva újra nászútra kél, — a fehér ruha újra jól áll, s ki mondaná őt hiúnak, hitlennek, hisz nem a külsővel, de — szívében gyászol?

Z.

Az én fürdőm.

Négy eladó lányom, két fiam, egy anyósom és háromszáz hitelezőm volt. Igenis volt; mert ma ur és fürdőtulajdonos vagyok. Fürdőm a legkeresettebb üdülőhelyek egyike széles e hazában. Kár, hogy Gastein nincs valahol itt a közelbe; bizonyosan elpirulna szégyenletébe az én fiatal fürdőm előtt, mely esztendővel ezelőtt libausztató volt. Szegény feleségem; teteme ott porladozik a temetőben, cyprus hajta koronás lombját sarkóve fölé. Ő nem érthette meg az én boldogságom hajnalpirkodását, nem

ezikkét olvassa a magyarországi oláhok helyzetéről.

Az arcátlan hazudozásoknak az a conglomerátuma, az ámitásnak az a legmagasabb fifikája, a mi ezekben, a fajgyűlölet tajtékzó dühével föleresztve nyilvánul, valóban ritkítja párját.

A nemzetiségi agitátorok piszkos kalamarisába kellene mártani a tollunkat, ha méltó választ akarnánk adni ezekre a förmegvényekre s minden egyes sorukért rágalmozási pert kellene indítanunk a magyar nemzet nevében az elfogulatlan józan ész ítélőszéke előtt, ha ugyan ellenfeleink az ilyen forum elől meg nem futnának.

Komoly aggodalommal látjuk, hogy könnyelmű és bűnös kezek mint gyújtogatók körülöttünk a fajgyűlölet tüzét; de nem magunkért, hanem a hazai nemzetiségekért aggódunk.

Mert ha most Magyarországon minden nemzetiségnek, oláhnak, tótnak, németnek ugyanaz a szabadsága van, a mi a magyaroknak, sőt az 1848-iki törvényhozásnak adakozó kedvű nagylelkűségéből a nemzetiségi törvényben még ezenfelül extra kedvezményei is vannak s ha most a magyar nemzet oláhban, tótnban és németben a saját fiát látja s a magyarok az idegen ajku nemzetiségeket testvérekül tekintik; és a nemzetiségeknek ilyen helyzetben maguk a nemzetiségek köréből indul ki a fajgyűlölet szítása, akkor ki kezeskedhetik, hogy nem a magyar állam hivatalos köreiben, — hanem magában a magyar társadalomban, sőt még talán a törvényhozó testületben is nem támad-e egy erős reakció, melynek kellemetlen, sőt veszedelmes hatását épen a nemzetiségek éreznék meg.

Fontolják meg csak Romániában, hogy ha a magyar nemzet a »nemzeti cultura« terjesztésében ugyanazokat a módokat követné, a miket most Romániában propagálnak, — pedig talán ép oly joga volna hozzájuk, — nem Románia bálná-e meg?

érhette meg leányainak szerencsés férjhezmenetelét, nem érthette meg, hogy anyósomat egyszer ez életben mosolyogni lássa. Mosolygó anyós: igen, az én anyósom mosolyog.

Leveles szőlőindával befutott házam tornácán ültem. A nap lealkonyodott, a szívem zakatolt, mert hajnalhasadásra vendégeket vártam: az adóvégrehajtót és a becsüst.

— Hát nincs irgalom a menyekben? — ordítottam megfelelő kétségbeeséssel.

— A menyekben van, de az adóvégrehajtóknál nincs, — vigasztalt egyik leányom, a kinek arcán mély barázdát hasított a kesergés, még eddig ismeretlen jegyese után.

Magam köré gyűjtöttem családom tagjait s megrendeltem, hogy zokogjanak.

Ők is zokogtak, én is zokogtam, mindnyájan zokogtunk.

Panaszos jajgatásunkba mélyen vegyült bele a hazaterelt csorda discantbögése.

Könyeink kiapadtak; a zokogásból kétségbeesítő fuldoklásba csaptunk át.

Vártuk, hogy megnyíljon a meny s a legfelsőbb égi hatalom engedve a magyar

Mert mit csinálnak Romániában? Gyűléseket tartanak, tiltakozó és tüntető határozatokat hoznak, nemzeti ligát alkotnak s pénzgyűjtéseket rendeznek oly célra, hogy Románia területén túl agitációt kezdjenek, beavatkozzanak egy idegen állam belügyeibe s ennek az államnak oláh ajku lakosságát fölizgassak ez ellen az állam ellen. És ezt teszik a »nemzeti cultura« czégre alatt. És előállanak a Majorescuk és beszélnek a magyarok ellen és mindenféle ujságírók írnak a magyar nemzet ellen.

S mit csinálnak Magyarországon a nemzeti kulturáért? Csinálnak jámbor közművelődési egyesületeket, melyeknek hatáskörét szigorúan Magyarország területére szabják s azután előállanak a Dunántúlról Széll Kálmán meg Beksics, Erdélyből Horváth Gyula meg Bartha, a felvidékről pedig Szalavszky meg Rudnay Béla s unisono tiltakoznak Magyarország területén belül is az erőszakos magyarosítás ellen. Kimélettel, gyöngédséggel s csaknem alázattal szól a magyar nemzet a nemzetiségekhez s a cultura áldásait bőven ontja nyakukba, gyermekmenedékházakat, óvodákat, népiskolákat állít, tanulóknak s tanítóknak jutalmakat osztogat, csak hogy tegyék meg azt, a mi kötelességük s kegyesen sajátítsák el annak az államnak nyelvét, melynek kenyerét eszik s mely békés életükről gondoskodik.

Ha már most a magyar társadalomban ragadós lesz Románia társadalmának példája s a nemzeti cultura agitációjának határát és eszközeit is ahhoz hasonlóan szabja meg s a radikális magyar chauvinisták túlszárnyalják a mérsékelt és tapintatos kulturpolitikuskokat; vajjon nem fogja kárát vallani ennek Románia épen úgy, mint a magyarországi románság?

Hogy a tájékozatlan külföldet a professzionatus agitátorok félrevezessék s legalább látszólag kimutassák, hogy az »oláhok Magyarországon el vannak nyomva«, úgy tüntetik fel az oláh nemzetiséget, mintha

törvényhozás sürgetésének, rendezni fogja nemesi curiam valutáját. Törődtem volna én azzal, hogy a monometallismus vagy a bimetalismus elvei szerint rendezze-e, csak hogy már egyszer rendezve legyen.

Mély bánatomat politizálással igyekeztem elűzni. Szidtam Bismarckot, izgattam a hármasszövetség ellen, tiltakoztam a védvamos rendszer ellen és végül bejelentettem az obstructiót. Leányaim, anyósom véghetetlen szánalommal tekintettek rám; az egyik azt hitte, hogy megbolondultam, a másik azt, hogy megőrültem.

Hirtelen örömszikkasztás hangzott a pajta felől. Termetes szakácsnének közeledett felénk, magasra emelt kezében hízó libát tartott.

— Megkerült! Megkerült! — sipította és arca a boldogságtól piros színt fogott.

Leányaim, anyósom, örömrivalkodva ugrottak fel s rohantak az elveszettnek hitt liba diadalmas megtalálójá elé.

Ez volt életemnek második derűs napja; az első akkor volt, mikor megittottam a linczi ambót és Weckerle mély fájdalomára bezsebeltem nyolcz forint negyven krajczárt.

A megtalált liba kézzel kézzel járt.

Magyarországon a magyar nemzettel egyrangú községi tényező volna s egy berlini magyarfaló lap, a »Tägliche Rundschau« azt írja többek közt, hogy »az oláhok tulajdonképen ugyanazokat a dolgokat követelik, — s egyebet semmit — a miket a németek, a csehek, a lengyelek, a horvátok és a magyarok a Habsburg-koronától már rég megkaptak: saját iskolákat, oláhul tárgyalt törvényezikkeit és autonóm tartományi kormányzást.« Tehát a kedves agitátor urak nem akarnak »semmit egyebet« csak közjogi forradalmat Magyarországon s ennek a kedvéért elfelejtik, hogy a magyarok helyzete Magyarországon nem egyező a csehek helyzetével Ausztriában, hogy az oláhok közjogi helyzete nem azonos a magyarok helyzetével, hogy a magyar nemzet nem kapta a »Habsburg-koronától« semmiféle nemzeti jogát, mert a Habsburg-ház kapta magyar koronáját a magyar nemzet-től és az a korona, mely a magyar király fejét ékesíti, tiszta, magyar korona, s nincs abban sem cseh gyémánt, sem oláh kavics.

Porcsolt Kálmán.

Némely mellékes keresetmódokról

vagy

hogyan juthat pénzhez a földműves ember?

— Alkalomszerű beszélgetések.

Írta: Egy öreg ur.

II. A szőlőben. (Folytatás.)

Azon kellene lennünk, hogy a földművelés mellett mindenkinek lenne valami más, mellékes keresetmódja is, melylyel üres idejét hasznosan töltené; és a mely helyt állana, mikor a föld megcsal. Mert aki semmi egyébhez nem ért, annak ha gabna-termése nincs, semmije sincs; — ha kapás, vagy faragó napszámot nem kap, semmi keresete sincs.

Az is baj, hogy nálunk a gyermek

nem segít, vagy igen keveset, kenyeret keresni: azért tehernek is tartja azt népünk, nem istenáldásnak, mint máshol, a hol a gyermek kész segítség.

Az is baj, hogy az időt nem tudjuk becsülni, és a sok hiába eltöltött idővel sok pénz elrepül tőlünk. — Lássá annál az angol népnél, a ki azt a sok gépet csinálja, az a közmondás, hogy: »az idő pénz«, azért van annyi pénze; azért a világ leggazdagabb népe, mert minden idejét felhasználja.

Hiszen lám a mi versirónk az a híres Berzsenyi is megírta egykor, hogy: »Minden órádnak leszakaszd virágát!« azaz minden órádnak vedd hasznát De a mi népünk azt még nem igen érti.

Szóval sok a baj, de a legtöbb a legfőbb, — bizony valljuk meg, — magunkban van!

»De mit tehetne az ilyen szegény ember, a ki semmit sem tanult,« — mondja Melszö Pál, — »megtenném én akár mi volna, becsületes munka, csak használni látnám.«

— Igazán megtenné? — mondok. — Hála isten csak hogy egyszer már ilyen szót is hallok! No ha megígéri, hogy próbál valamit, hát én meg nem kimélem fáradságomat — elmondok egyet-mást. — Tudja én sokfelé jártam a világban, sokat láttam, sokat olvastam, tudom milyen élet van másutt; meg sokat is gondolkodtam épen erről, a miről beszélünk; mert én azt szeretném, ha a mi népünknek volna legjobb sorsa a világon! De ha mindent el akarnék mondani, akkor még a holnapi alkonyat is itt érne bennünket. Azonban az megint nehez volna, egyfelét javasolni olyat, a mi mindenkinek való. Mert hát sokféle az ember, mindenkinek más-más foglalkozáshoz van kedve, hajlandósága, tehetsége. Aztán a vidék, az idő, a körülmények is határoznak, hogy hol, mikor, mit lehet haszonnal munkálni. Azért jó, ha az ember többfelét

próbál, azután a mi jobban megy, a mellett marad.

Hiszen lám a szentírásból is azt tanultuk egykor, hogy: »mindeneket megpróbáljatok és a mi jó, azt megtartsátok.«

Tehát, mit is mondtunk imént? Azon kell lennünk, hogy több hasznot vegyünk a földből, mint eddig.

»De azt már csak szeretném látni, — mondja Földes György, — hogy hogyan lehetne abból a földből több hasznot hajtani! Én is csak megmunkálom azt a kis telkemet, azzal a pár sovány marhámmal, a mint az isten tudom adta, az apám se jobban; mégis csak alig csikorgok avval a sok cseléddel.«

— No lássa édes Györgyöm, — felelek neki, — minden szava egy-egy hiba!

Hogy az apja se gazdálkodott jobban! Hisz épen azt beszélem, hogy nekünk több jövedelem kell, mint a régieknek, hogy a mai világban megélhessünk, tehát másképp is kell gazdálkodnunk. Lássá a világ halad mindenben, s ha mi csak a régiekhez tartunk, akkor elmaradunk. Mások meggazdagodnak, mi elszegényedünk. Már pedig az ember is csak olyan, mint a hal a vízben; a nagyobb elnyeli a kisebbiket, a gyarapodó megveszi a fogyatkozót, a gazdag a szegényt.

Aztán meg, ne sovány marhával munkálja a földjét, hanem kövérrel. Sőt ha kicsiny a telke, azt tanácslom, hogy ne is annyira a két marhájával munkálja azt, hanem a saját két kezével, még kivált az eszével; meg a felesége két kezével, meg annak a nagy családnak az »áldott sok kezével.«

»Hisz ugyis megkapálom én, a mi kapálni való, a buzámot meg ugyan nem szeretném, ha kapálni lehetne!«

— Pedig lássa az is jobb kapálva! Hiszi vagy nem, biz az angolok azt is megteszik, sőt nálunk is próbálják már némelyek és nem látják kárát, mert behozza

— Csoda történt! — ajuldozott anyósom, — hisz ez a liba, mikor eltűnt, sovány volt s most iné...

— Hah! — vágott közbe leányaim közül az egyik, — legalább is négy kilót hízott.

— Hol találta meg, hol találta? — kérdeztem izgatott remegéssel a szakácsnőtől.

— A csobolya-tó partján.

— Sejtettem! — válaszoltam s szempillám remegett a jövő boldogságtól.

Bánattal vegyes örömmünk esillapodott. Ujra leültünk és kéjes gyönyörrel hallgattuk a megkerült liba gágogását.

— Uraim és hölgyeim! Leányaim, anyósom és mélyen tisztelt szakácsnóm! — vettem fel a beszédet én. — A mit rég sejtettem s a mit lelkem óhajta remélt, immár megvalósult. Így kellett történni, a nagy természet kéréssel logikával így rendezte ezt.

Családom rokonszenves bámulással irányította szemeit beszédes ajkamra.

Rövid színelvet tartottam, hogy szónoklatom hatását növeljem. Mert így vagy az megírva Beöthy Zsolt szónoklatában.

— Halljuk! Halljuk! — kiabálta egyhangulag az anyósom.

— Nos hát hallják, nos hát tudják meg, nos hát hirdessék a Kárpátoktól az Adriáig, hogy: föl van fedezve!

Homlokomba kövér esöppekben hullott alá az izzadság.

— Mi van fölfedezve? — kérdé remegő kívánsággal anyósom.

— Mi van fölfedezve? ... — nógattak leányaim.

— Mi...i van? Hát nem sejtitek?

Ő hosszú haju teremtménye a mindenhatónak, nem tudjátok, hogy föl van fedezve a csobolyai fürdő. A libát a csobolyai tó partján találták meg, ott is hízott négy kilót. Már pedig a hol egy liba négy kilót hízik, ott két liba nyolcz kilóval fog gyarapodni. Holnap megvegyvizsgálatom — folytattam örömkönyvek közt. — Elhivatom Csercső Gáspárt, a ki a fővárosban kékfestőgyári munkás volt s a ki nincs a világon olyan folyadék, melyben vegyeletem ne találna. Igenis! — végzém szavaimat s kezeimet áldólag terjesztém ki családom tagjainak feje fölé, — a csobolyai fürdő, az én harmincz izben betáblázott ingatlanomon lévő csobolyai, a legjobb hatású gyógyfürdő e világon.

Anyósom tett néhány ellenvetést; leá-

nyaim hallgattak. Csercső Gáspár vegyelemző a szomszédomban lakott. Őt hivatam. Épen hivatalos körútra készült. Mert teszik tudni éjjeli bakter volt és nagyon becsületes ember, a kinek dicsőséges kormányzása alatt a csendőrségnek soha sem sikerült a »tettes« nyomára jönni. Ha valakit lopással gyanúsítottak, Csercső Gáspárhoz fordult; szép szóért, egy pipa dohányért bebizonyította hárkinek is az alibijét. Két pipa dohányért esküt is tett.

Csercső Gáspár átjött s családom tagjainak kíséretében vonult a Csobolya-tóhoz. Kalapjába merített a vízből s nyomban konstataálta, hogy a Csobolya-tó telised teli van al- és felkohlattalommal és úgy a köszvénybántalmak, mint az idegbajok, de főképen a nátha gyógyítására kiválóan alkalmas.

Csercső vegyelemző tiszteletére gazdag vendégséget csaptam s kiállítottam számára a szabadjegyet a Csobolya-fürdőbe.

Még az nap éjjel híre futott a községben az én gyógyhatású fürdőmnek. Korán reggel már beverték az ablakomat; annyi fürdőző közönség jött, hogy zendüléstől tartottam.

Háromszáz ember vonult a Csobolya-

nekik. De nem is úgy értem én, nem azt akarom mondani, hogy a vetett jószágot kapálja, hanem hallott-e már valamit a külterjes meg belterjes gazdálkodásról?

»Hallottam egyszer valami újságból olyan formát, de bizony nem tudom én, hogy mi az isten csodája az!«

— Ha! ha! ha! szintén tudtam előre, hogy az lesz a felelet. Persze azok a jó urak, a kik erről beszélnek és írnak, jóra akarják tanítani a népet; de azt gondolják, hogy mindenkinek az iskolában tollazott ki az álla, mint az övék. Aztán csak írnak-írnak, a mit a szegény ember meg nem ért. Biz ezt sokáig én magam se értettem, pedig 18 esztendő telt el a közben, mikor a béresünk hátán először mentem a falusi iskolába és mikor utolszor jöttem haza a külföldi iskolából a vasuton szép Magyarországra.

Már pedig igen jó volna ám azt megtanulni minden gazda embernek, hogy mi az a belterjes gazdálkodás. — Hát megpróbálok, ha eltudnám mondani magyarul.

Ismertes az a régi mese, mikor a haldokló apa azt mondta fiainak, hogy kincs van elrejtve a telken, s mikor azok kérdezték, hogy hol? azt felelte: »csak ássatok!« — és meghalt. A gyermekek ástak és meg is találták a kincset, de nem ám vasfazékban, hanem a jó termésben, melylyel a megásott föld fáradságukat jutalmazta.

»Ássatok«, azt mondta az apa. »Én magam megélttem ebből a földből eke mellett is. De ti többben vagytok hozzá, több jövedelmet kell belőle vonotok, tehát fogjatok ásóhoz.«

A hol az eke nem hoz eleget, ott az ásónyelet kell megfogni. Eke, borona, fejsze a külterjes gazdaság eszközei, — ásó, kapa, kós a belterjesé.

Természetes, hogy aztán az ásó után nem azt termeljük, a mit az eke után, nem buzát, rozsot, hanem kerti veteményeket. A ki nem annyira arra törekszik, hogy nagy

fürdőhöz. Háromszáz ember fizette le az öt krajczár fürdőzési díjat.

Tizenöt forintom volt, meg voltam mentve. A végrehajtót lekenyerezhettem, a becsüst leitatthattam, a felperes ügyvédjéhez nőül adhattam az egyik leányomat. Ép most egy éve, hogy a fürdőt felfedeztem; nem én, hanem a liba. Egy esztendő óta a Csobolya-fürdő világfürdő, melyet északról a bagosi alpések, nyugatról a keczmerégi fenyvesek, délről a sükösi legelők öveznek. A fürdő kies parkjában naponként zenekar játszik. A közönség kényelméről minden tekintetben gondoskodva van, csak még a lepedők nem érkeztek meg. A tó jobb parján jelző tábla mutatja, hogy ott az urak, a bal oldalon pedig a hölgyek fürdhetnek. A Csobolya-tó alig másfél napi gyalogjáró a vasúttól. A postát minden két hétben pontosan meghozzák. Mikor a nap nyugovóra hajlik s a zenekar már nem játsza a »Nincs még veszve Lengyelország« kezdetű nótát, fölhangzik a békasereg orchestereinek andalító brekegése.

Eh! de minek folytassam tovább! Az én fürdőmnek nincs szüksége a reklámra.

Cincser.

birtoka legyen, hanem hogy a kicsinyből minél több hasznót húzzon, az belterjesen gazdálkodik. Erre kell előbb-utóbb rátérni a mi népünknek is. Minél előbb, annál jobb!

»Hogy kertészekké legyünk? hát akkor jobb sorsunk lenne?«

— Aligha nem. mert lássa eddig Magyarország tartotta kenyérrel Európát. Ha tehát maradt egy kevés nekünk az isten áldásából, azt el tudtuk adni, mert kellett a szomszédnak. De újabb időben igen sok gabnát szállítanak Amerikából és olesóvá teszi a mienket. Így aztán ha volna eladni valónk, nincs ára; ha pedig rossz termésünk volt, akkor ugy se marad mit eladnunk. Mindenképen költség nélkül maradunk. Azért kell arra törekednünk, hogy ne csak buzát termesszünk, hanem egyebet is, meg többet is jövedelmez, persze több munka árán.

»De ugyan mi legyen az?«

— Várjon csak, mondok valamit.

Ismertem én egyszer egy embert, a ki, míg mások terhes szekérrel mentek, gyalog indult a vásárra; csakis egy kis zacskót vitt a hátán. Kérdik tőle: mit visz József bátyám? »egy kis arany-magot öcsém« volt a felelet. Kinevették. Hanem mikor visszajöttek a vásárról, akkor meg ő nevetett magában. Mert többet árult (hanem is aranyat) a kis zacskóból, mint mások az egész szekér gabnájukból. Mi volt a zacskóban? káposztamag volt benne. József bácsi ugyanis elkerítette udvarának egy darabját, abba káposztatorzsát ültetett. Mikor azok szép sárgán kivirágoztak, nevettek rajta a falubeliek, hogy idős ember léteére virágot ültet; vagy tán aranyat termeszt? »Azt ám édesem, csak nevessetek, többet hoz nekem ez a kis darab földem, mint nektek az egész telketek.« No hát ilyen a belterjes gazdálkodás.

(Folyt. köv.)

MI ÚJSÁG?

— Az evangélikus zsinatra — mint értesülünk — a meghívókat már szétküldötték ama választási szabályzat szerint, melyet az egyetemes gyűlés 1868-ban megállapított. A püspökökhöz, főfelügyelőkhöz személyszerinti meghívók mentek, az egyházközségekhez pedig mindenik gyülekezethez külön. A zsinati képviselők az egyházközségek által direkt választással nyernek megbízást. Esperességek szerint minden hitközség három képviselőre szavaz: egy egyházra, egy világra, s egy tanárra vagy tanítóra. E szavazatok azonban az esperességi gyűlésen bontandók fel, mely a mandátumot kiállítja. Az esetre, ha a felvidéki panszláv esperességek vonakodnának a beérkező szavazatokat elfogadni és a mandátumot kiállítani, a zsinatnak jogában álland az eziránt panaszló kérvénnyel hozzá forduló hazafias egyházakat szavazataik beállítására felszólítani, s e szavazatok alapján ama hitközségeknek, melyek a dunáninneni renitens esperességekből magukat a zsinaton képviseltetni kívánják, — képviselőiket igazolni és a zsinatra szavazati joggal befogadni. Ekként, ha a hazafias elemek nem látítanak, a panszlávoknak legkisebb reményük sem marad, hogy a zsinattól való tá-

volmaradás által ennek határozatait meg-
hiúsítsák.

— Alispáni látogatás. Megvénk alispánja ngs. Jancsovics Pál királyi tanácsos mult szerdán Kondoros községét, e héten pedig városunkat szerencsételte hivatalos látogatásával s mindeneket kellő rendben talált. — Hisz ez nálunk természetes!

— Pénztáros és könyvvivő választás. A békés-szentandrás lakarekpenztár igazgató-választmánya f. hó 19-én ott tartott gyűlésén a szarvasi fiókhöz pénztárosul *Vandlík* Lászlót, a Réthy Sándor-czég fiatal ügyes könyvvezetőjét, könyvvezetőül pedig *Stern* N.-t választotta meg. A szarvasi fiók választmánya ez utóbbit azonban — mint hírlík — nem hagyta helyhen s így újalib választásra van kilátás.

— Esperességi gyűlés. A békési ev. esperesség ez évi rendes közgyűlését aug. 5-ik és következő napjain tartja Tót-Komlóson. E gyűlésen főgymnasiumunk részéről hivatalból Benka Gyula igazgató és Delhányi Zsigmond ephorus, a tanári kar részéről pedig Mocskónyi József és Neumann Jenő tanárok jelennek meg.

— Óriási zápor volt a mult héten hétfőn Kondoroson is. A csapadék mennyisége 57.8 mm. Ily hőséges két év alatt egyikben sem volt; duzzad is a kukoricza sőtét erőben!

— Zsilip-megnyitás. A 18/a átmetszés alsó torkolatánál lévő zsilip folyó hó 19-én megnyitattott s így ama közóhaj, hogy ezen valóban hőségben a Körös vize a fürdőző közönség számára fellrissittessék teljesült s a víz tisztasága nemcsak szemmel látható, hanem annak simaságát s üdítő hatását a fürdőzők közvetlenül tapasztalják is.

— A vésztoi kaszinó 25 éves fennállásának jubilaemát folyó hó 29-én tartják meg, mely alkalommal a casino tagjai tombolával egybekötött tánczvizalmat rendeznek.

— Képviseleti gyűlést tartott tegnap Kondoros község képviselőtestülete. A gyűlés főtárgyát képezte a község által eszközölt 14 hold föld vételének névszerinti szavazással való megerősítése.

— Felfordult világ. Esti tíz óra van. Az ablakból (hogy melyik utcában, — már azt csak elhallgatjuk,) férfialak hajlik ki, mintha a csillagokat vizsgálná, vagy lesne valakit. Az utcáról bekiált két jó barát: »Mit csinálsz pajtás? Gyere velünk, ne búsulj ott magadban!« — Jaj, nem lehet — felel a férjecske, — a feleségem mulat valahol, itthon kell maradnom. (*Megtörtént.*)

— Kerületi gyűlés. A bányakerület évi gyűlését Budaposten augusztus 18-ik és következő napjain tartja, melyre a főgymnasium képviselében Benka Gyula és Mocskónyi József tanár van kiküldve.

— Edison Fonograf-ja Szarvason. *Csil-lag* A. József, Edison magyarországi képviselője s több magas rendjel tulajdonosa, nagy körüljában városunkat érintve, e hó 21. és 22-én a Bárány-szálloda külön e célra berendezett szobájában mutatta be az elektro-technika utólrébetetlen remekét, századunk bámulatos találmányai között az első helyet elfoglaló Edison-féle javított fonografot. — A méltányos belépti díj (50 kr.) mellett közönségünknek volt alkalma

egy leljes katona-zenekar játékában, Paulus francia coupleiban gyönyörködhetni, Kossuth Lajos beszédét, nemkülönben magánjelentekeket hallani Pálmai Ilka, Blaha Lujza, Jászai Mari, Csillag Teréz, Ujlázy stb.-től. Ez alkalomból időszerűnek tartottuk mai számunk »Csarnok«-rovatában a fonográf-ról s annak világhírű feltalálójáról egyet-mást közölni.

— A vasárnapi munkaszünetet folyó hó 19-én néhány tekintélyes kereskedő-czég főnökének kezdeményezése folytán nagyszámú és víg társaság ünnepelte meg a város tulajdonát képező gr. Károlyi-féle kertben.

— Gyógytár-vizsgálat. Dr. Kovács István, megyénk jeles főorvosa, f. hó 23-án a két városi gyógytárt inspiciálván, mindkét helyütt mindent teljes rendben talált.

— Aratás. Peng a sarló, suhog a kasza, munkás aratók keze alatt rendre dől a gabona, serény marokverő lányok haladnak a kaszások nyomában, kévébe kötik, keresztbe rakják vagy vontatóba hordják össze az isten áldását. A láthatár szélén csalókan enyelog a szeszélyes *délidő*, felharsan az aratók ajakáról az ismeretes nóta:

Ne menj rózsám a tarlóra!
Gyenge vagy még a sarlóra.
Ha megvágod kis kezedet,
Ki sült nékem lágy kenyeret?

Héj, nagy dolog is az a mindennapi kenyér, nem hiába foglalta bele az Úr Jézus is az Úrimádságba. Pedig Istenem, beh kevés ember mondja el napjában a Miatyánkot! Mily jó az Isten, hogy még haláttan gyermekeiről sem feledkezik meg, a kik pedig reá alig-alig gondolnak. Ilyenkor, aratás idején teljesedik be a közmondás igazsága: *Ki mint vet, úgy arat!* A ki nem műveli kellőleg a földjét, nem számít elég mélyen, hanem megelégszik azzal, ha egy kicsit megkarczolja a földet, az bizony nem tarthat számot bő aratásra... mert: *Ki mint vet, úgy arat.* Aki szemetet vet a barázdába, bizony csak gazt fog aratni; aki fiatal korában henyéltve tölti a napokat, s legfeljebb arra gondol, hogy unalmában csapja a lába szárán a legyet, annak öreg korában felkopik az álla, mert: *ki mint vet, úgy arat.* Akinek a gondtalan legényélet csak arra való, hogy idegen portán legyeskedjék, s csak a más szénáját búzgálja, bizony-bizony az a bizonyos Bodri kutya ugatni fog az ő kertje alatt is, mert: *ki mint vet, úgy arat!*

— A zóna szaporítása. A zónarendszer nagy haszna mellett tudvalevőleg szembeszökő aránytalanságok is mutatkoznak. Így a Budapesttől 247 kilométernyire eső Nagyváradra ugyanannyi a viteldij, mint a 781 kilométernyire levő Brassóba. Ugyancsak az aránytalanságok a többi végállomásoknál is megvannak. Baross Gábor e visszás helyzetet megszüntetni kívánja s még három vonalszakasszal akarja a tizennégy zónát kiegészíteni. A Brassóba s vele körülbelül egy távolságra utazók e 17. zónát fizelnék. A viteldij emelkedése a 15., 16. és 17. zónában az alapidjnak megfelelő lesz.

— Uj gyógyforrás Endrődön. Szendrey Lajos Endrődön régebbi idő óta egy artézi

kutat fúrat. Már 100 méter körül haladt a fúrás, de még mindig csak homokot talál. Azonban a kút körül már öt-hat apró forrás fakadt, melynek ize és szaga olyan, mintha lúgos tartalma lenne. Ha az artézi kút fúrása sikerül, úgy tulajdonosa fűrdőt szándékozik erre a helyre csináltatni.

— Vasúti értekezlet. Vasárnap d. e. értekezletet tartatott az »Aiföld«-ben a szarvas-mezőhegyesi vasút érdekeltége. Horváth Károly előadó részletesen beszámolt az ügy állásáról. Eddig a megye, a községek és egyesek 635,000 frtot jegyezték. A szaktanácskozmány az építési költségeket 2,320,000 frtban állapította meg, a vállalkozó czég azonban még 100,000 frttal felemeltetni kéri a megállapított összeget. A kormány a mezőhegyesi birtok után mintegy 40,000 frtot helyezett kilátásba. A postajaratok megváltását törvény állapítja meg, mely ennél a vasútnál 89,000 frtot tesz ki. E szerint az érdekeltég által jegyzett és a kormány által adandó összeghez még 136,000 forint szükségeltetnek. Ha ez összeg nem lesz előteremthető, akkor az építésből nem lesz semmi. A tanácskozásban részt vettek: Geiszt Gáspár, Horváth Károly, Talay János, Székács István, Oláh György, Salacz Oszkár és Pohl Dániel, a vállalkozó czég részéről pedig Pollacsek Károly ügyvéd.

— Uj okmánybélyegek. A forgalomban levő okmánybélyegek tudvalevőleg augusztus 31-éig árusíthatók el. Szeptember hó 1-től szeptember végeig válthatók be a régi bélyegek, azután értéktelenné válnak.

— Vasútmegnyitás. Az ipolyság-balassagyarmati vasútvonal műszaki bejárása folyó hó 20-ára van kitűzve; augusztus 1-jén pedig a vonal átadatik a közforgalomnak.

Térzene. A mult évi térzenék folytatása a közönségnek a lapokban is kifejezett óhaja lévén, mintbogy a mult évi tagdíjak legnagyobb részt aláírással biztosítva, de a térzenék beszüntelése folytán tényleg befizetve nem lettek, felkérelnek mindazok, kik az 1 frtnyi díjjal hátralékban vannak, hogy e csekélységet mielőbb fizessék le. Golián István úrnál van, kinél a tagdíjak fizethetők. Ez annál inkább óhajtható, mert azon aláírók, kik kötelezettségüket lerótták, jogosan kívánják a számadások előterjesztését, alólírottak pedig azt, hogy megbízalásukat letehessék. Fedor, Golián, Grosz.

— Egy szt.-andrásai polgár kis fiával együtt vasúton hazautazott Mezőtúrról; a csintalan, eleven gyermek a coupée ablakain nézdelődött ki, gyönyörködve a gyorsan eltűnő tanyák képeiben, midőn a rozszul becsukott ajtó kinyílt s kibukott a kocsi-ból. Elszörnyedve kiáltottak fel az utazók, az apa kétségbeesetten pattant fel ülőhelyéről, és utána ugrott gyermekének. A vészjelre megállították a vonatot, s aggódva tekintettek szét az utasok. Nemsokára látták, hogy az apa karjaiban hozza gyermekét; sem ő, sem a kis gyermek nem szenvedtek komolyabb sérülést.

Rövid hírek. Felsőbb rendelet folytán a mezői gazdák moztan learatott gabonáikban szisziket észlelnének arról a haló-ságnál azonnal jelentés tegyenek. — Főszolgabírói rendeletből szigorúan meghagyatik a lakosoknak hogy a házak előtt úgy a tanyák előtt levő szerb töviseket kiirtsák

mert ellenesethen büntetve lesznek. — A szt.-andrásai takarékpénztár szarvasi pénztára vasárnap délelőtti 11 óráig nyitva áll üzlettevésre. — A házi szármányosoknál mutatkozó choleraiszus betegség jelenségeit és gyógykezelését a városháza részletesebben megolvashatni. — Marcsák Zsigmond f. hó 24-én délután 6 órakor meghalt. A ritka jószívű 13 éves ifjút szülein kívül 8 élő testvér siratja. — Dr. Igaz Pál békési ügyvéd az aradi ügyvédi kamaránál felvétetett.

— Iparunk diadala. Az »Első magyar gazdasági gépgyár részvénytársaság közli, hogy az idénre gyártott gőzcséplőgépei mind teljesen elfogytak és már csakis a jövő évi szállításokra fogadhat el megrendeléseket. A czég az idén vetőgépeket és borsajtókat is gyártott és ezek ma még kaphatók.

Bizonylat.

Az »Első magyar gazdasági gépgyár részvénytársaság« telk. igazgatóságának
B u d a p e s t e n,
külső váczát 7.

Tekintetes Igazgatóság!

Nagyon szívesen válaszolok a tekintetes igazgatóságnak hozzám intézett kérdésére, az Önöknél vásárolt 2 1/2 lőerejű cséplő készletre vonatkozólag. Mert csakis

dicsérőleg nyilatkozhatok a gépek felől és örülök, hogy a magyar gyárról állíthatom, miszerint ezen cséplő-készlet mint végzésre, mint pedig tiszta munkára nézve a legkiválóbb cséplőgépek közé sorolható.

Kelt Sepsi Szt.-György, 1891. márczius hó 10.

Kiváló tisztelettel

Zoltán Pál s. k

Nyers-selyem háncs-ruhákat 10 frt 50 krért öltözékenként (jobb minőségben is) küld öltözék- vagy darab-számra, portó- és vámmentesen Henneberg G. gyári raktára (és és kir udvari szállító) Zürichben. Minták forduló postával küldetnek. Levelekre 10 krajczáros levélbélyeg ragasztandó.

CSARNOK.

A fonográf.

A nagy találmányok nem mindig bizonyodalmat adnak; sőt gyakran a szerkezet egyszerűsége teszi őket legfőképen hasznossá és fontossá. Nézzük például az első fonográfot, melyet Edison 1878-ban készített. Az egész egy rugalmas lemezke, melynek egyik oldalát a karczólu tű érinti, aztán egy fahenger, mely forog s egyszersmind odábbtolódik s ezen a hengeren egy darab ónpapiros. Semmi egyéb. Minden hang rezgés e rezgés hat a rugalmas lemezre, mely aztán a tű segítségével az ónpapirosra nyomja a hang hullámaikat. Fordítsuk meg most az egész dolgot: járassuk a tűt a kész barázdában és a lemez rezegni fog, mint az első esetben s hiven adja vissza a hangot. — Edison nem elégedett meg ez eredmény-nyel; egyre tökéletesbitette a fonográfot. Kis elektromos motort alkalmazott, hogy a henger forgása egyenletes legyen és elfogadta Lambrigtot és Tarnter újítását: a keményített viaszot az ónpapiros helyett. 1887-ben aztán végre közzétehetette a »Scientific American«-ban a javított fonográf le-

írását. Manapság az északamerikai Egyesült-Államokban harmincz részvénytársaság foglalkozik a fonográfgyártással és száz millió frank tőkét gyümölcsöt a nagy találmány révén. Ma már minden viasz hengerre nyolczszáz, sőt ezer szó is fér és a beszédet ötezerszer lehet ismételni igen jól.

A fonográfnek annyiféle alkalmazását találta ki és tervezi az emberi képzelet, hogy rá se férne egy hengerre, ha magával a csodálatos szerkezettel akarnók újra és újra elmondani. A fantáziát ennyire aligha termékenyítette meg valamely találmány. Megszólaltatni távollevő vagy elhunyt szeretteink hangját; szobánkban hallgatni operák előadását, vagy felolvastatni magunknak egy érdekes regényt, melyet még vonzóbbá tesz az élő szó — mindez lehetséges a fonográf révén. Még a kakukos órának is veszedelmes konkurrencziát csinál a beszélő viasz, mert ezentúl az óra együgyű madárhang helyett emberi szózáttal kiálthatja az időt, egyszersmind elmondva mindent, a mi ebben a perczen ép szükséges; például hogy itt az idő fölkelni, hivatalba menni vagy reggelizni.

Edisonnak van egy kis leánya, a ki igen makrancos gyermek. Minduntalan sír és rosszkodik. Apja ilyenkor odaviszi mellé a fonográfot és beléfogja a gonosz apróság minden hangját. Ha a mostani csöpp leánytól egyszer majd nagy leány lesz, a régi viaszhengerek el fogják előtte ismételni, hogy mennyi bajt okozott szüleinek tizenhat-tizenhét éve. Edison különben beszélő babukat is készít a fonográf segítségével. Ezek a babuk sokkal okosabbak, mint a régi apa-mama-kiabálók, mert mesélni is tudnak és kifogyhatatlan a tudományok, mert a más-más hengert tesz beléjük az ember, mindig a legszebb és legújabb meséket szolgáltatnak. A szegény nagymamának nem lesz többé keletük, mert a kis unokák inkább hallgatják a babut, a ki csak akkor métel valamit, ha ráparancsolnak. Az 1889-iki párisi világtárlaton már voltak ilyen kos babuk.

De a komoly emberek is szívesen mutatnak a fonográfal. A londoni lord-mának 1889-ben újév napján élő szóval kívánt minden jót egy amerikai kollégája, new-yorki polgármester, azonképen, hogy fonográfba mondta bele gratulációját s hengert elküldte Európába. — Az öreg adstone is szívesen örököltette meg a hang-fonográfal, megjegyezve, hogy organuma most már csak árnyéka az egykorinak. Legfűresább dolog az, ha a saját hangunkat ismételtetjük a fonográfal. Teljesen ismeretlen ember szavát véljük hallani, mikor mi magunk szólunk a szerkezetből; és csak akkor győződünk meg újra a fonográf hűségéről, mikor ismerőseink hangja a legnagyobb elevenséggel ismétlődik benne. E türemény oka az, hogy saját hangunkat mi egyenesen az Eustach-féle kürtön át, koponyánk csontján és szájunk lágy részein át halljuk, a mi tetemesen megváltoztatja az egész hallomást. Sok ember, a ki kellemes szavának hiszi magát, keservesen csalódhatik, mikor a fonográfból hangjának igazi mása szól hozzá. Énekesekre nézve igen fontos Edison gépének e csodálatos hűsége, mert megismerhetik torkuk minden csinjalbinját.

A fonográfnek immár egyéb gyakorlati hasznai is vannak. Chicagóban tavaly június 5-én Depew egy nyilvános előadáson több mint négyezer szóból álló beszédet mondott s ez alkalommal gyorsírás helyett a szájához alkalmazott fonográf végezte a jegyzés szolgálatát. Az előadó még be sem fejezte mondókáját, mikor a hírlaptudósítók már javában diktáltatták maguknak a beszéd elejét és közepét.

Ha az ó-görögök idejében meglelt volna a fonográf, most nem folyóék Erasmus és Reuchlin hívei között a méddő vita, hogy az *éta* vagy az *ita*-é az igazi. És a boldogult Szepesi Imre az *éta* védelmében nem lett volna kénytelen a kecskére hivatkozni, hogy ez a konzervatív állat most is csak úgy mekeg, mint Homér idejében s manapság is *me-e-e* hangot hallat, miként az *Odüsszeiá*-ban. A jövő századok ismerni fogják a mai beszéd minden árnykolását és nem vesznek el még a kihalt népek nyelvei sem. Amerikában most szorgalmasan szedik fonográfba a pusztulófélben levő indián törzsek meséit és dalait.

Edison találmányát most többféle alakban akarja alkalmazni. Például a vasúti kupékba egy kis fonográfot rejt, mely minden megálláskor kikiáltja az állomás nevét, (mert ezt Amerikában a kalauzok nem cselekszik) s különben is mindenféle jó tanácsot szolgál az utasoknak. Mert megjegyzendő, hogy a fonográf ma már nem olyan, a minőnek egy-két év előtt láttuk. Nem csöven hallgatja többé az ember; hangja oly erős lett, hogy betölt egy nagy termet is. Ezért lesz igen meglepő legújabb alkalmazása: a *kinetográf*, mely a hangokkal egyetemben a mozgó eleven alakokat is reprodukálja. Ez a dolog persze nem új; mindenki ösméri a fehér papirosra rajzolt kis fekete lovat, mely a *szcioptikon* korongjában oly derekasan vágat. A ló képe különböző állásokban, sokszor megvan a papirosszalagon, melynek sebes forgatása aztán egy mozgó impresszióvá teszi a sok képet a szem ideghártyáján. Még tökéletesebb a csalódás, ha rajzolat helyett pillanatnyi fotográfiákat forgatunk, és pedig egy másodperc alatt legalább harminczat. Ekkor a mozgó kép oly hű és eleven, hogy meg a kis homokfelhőt is meglátjuk, a melyet az ugró ember vagy ló lába fölkevert a földről és megdöbbenő igazsággal ismétlődik minden legesekelebb mozdulat is. A képeket könnyű élelnagyságúvá is tenni, ha sötét kamarán át egyszerűen a falra vetetjük. De az már nagy kérdés, hogy Edison mikép tud majd eleven képeket készíteni egész szini előadásokról. Az a mosolyogva kalapot emelő és fonográfhangon jónapot kívánó kis fiu, a kit ő bemutatott, csak harmincz vagy negyven pillanatnyi fotográfia s egész élete egy másodpercig tart, a mennyi idő alatt t. i. lefénképeződött. Egy órási éselekmény megörökítéséhez már a fotográfiák százezrei kellenek és az ép oly költséges, mint fáradságos dolog.

A fonográf igazi jövődjéje nem is ez a játék és nem a beszélő babák, hanem a közhasználat a levelezés, a hírlapírás és főképen a parlamenti tanácskozás terén. Ha a ház asztalára tett fonográf majd felfog minden hangot és irgalmatlan hűséggel reprodukálja a beszédeket, szükségtelenné te-

vén minden gyorsírást, akkor egyéb is lesz Edison nagy találmánya, mint a mi most: érdekes mulatság, melyben csak az a komoly, a mit még várhatunk tőle.

L.

KÖZGAZDASÁG.

A szemzés.

Kétféle szemzést különböztetünk meg, u. m. fás és vesszős szemzést.

A fás szemzésnél egy kéregpaizszsal ellátott szemet illesztünk az alany felválasztott kérge alá, a vesszős szemzésnél pedig egy 2—3 szemmel bíró vessződarabot.

A szemzés a legsikeresebb oltási mód, mert egy oltási módnál sem nő az alanyba betett nemes szemből kijövő hajtás egy év alatt oly nagyra, mint ennél. Keresztülvitélre legelőbb időnk van, mert tavasztól, a fák kilevelezésétől szeptember közepéig lehet gyakorolni. Hátránya azonban, hogy könnyű és gyakorlott kezet követel, a forró nyári napokban a hajtott helyzetben munka igen kifárasztja az embert s a szemzővesszőket messzire szállítani nem lehet.

1. A fás szemzés. Ideje a fák kilevelezésétől kezdve szeptember közepéig, mely időszak alatt t. i. az alany héja könnyen felválasztható.

A megeredéshez mulhatlanul szükséges, hogy az alany héja fiatal és nedvdús legyen (különösen áll ez a csontároknál), mert a több éves és megfásult kéreg a szempaizs fiatal és nedvdús héjával nem igen nő össze, tehát a szemzés alá legalalmasabbak az 1, 2 és 3 éves növények. Fiatal 1, 2, 3 éves vadonczokat a föld színe fölött 4—6 ctm. magasságban szemzünk, idősebb fáknál a korona hajtásaiba és galyaiba tesszük be a szemeket, melyek 3 évnél nem idősebbek.

Nagy szárazságban a megeredés kétséges, ilyenkor az alanyt néhány nappal a szemzés előtt jó erősen meg kell öntözni.

Az időre nézve megkülönböztetünk hajtó és alvó szemzést, a hajtó szemzésnél azt akarjuk, hogy a nemes szem még azon évben kihajtsa, melyben az alanyba betétt, alvó szemzésnél azonban a szem azon évben, melyben betétt, nem hajt ki, tehát alva marad s csak a következő év tavaszán fog nekiindulni, előbbit a fák kilevelezésétől júliusig, utóbbit júliustól szeptember közepéig hajtjuk végre.

Gyümölcsfáknál a hajtószemzést már nem igen alkalmazzák, mert a betétt szemből kinövő nemes hajtás télig nem képes eléggé beéredni s erősebb teleken rendszerint kifagy, az alvóra betétt szem azonban jövő tavasszal azonnal nekiindul s őszi elégedő ideje van a beérédesre.

Van azonban a hajtó szemzésnek egy módoszata, melynek alkalmazásánál a nemes hajtásnak őszi elég ideje van beérni, t. i. ha nem ugyanazon évi zöld hajtásról, hanem télen szedett ollóvesszőről, tehát múlt évi hajtásról vágjuk ki a szemmel ellátott pajzsot, mert ez esetben nem kell addig várakozni, míg a zöld hajtások levélhónaljaiban levő szemek kifejlődtek, hanem azt tavaszkor azonnal fogatosíthatjuk, mihelyl

az alany hajtását fel lehet választani. Ez szolgáljon magyarázatul ama fentebb jelzett állításra, hogy tavaszkor, a fák kilévelezésekor a hajtásra való szemzést azonnal meg lehet kezdeni.

A fás szemzés műtéte következőleg vitétik végbe:

A zöld hajtást, melyről a szemet le akarjuk venni, legjobb közvetlen a szemzés előtt a fáról levágni, egy-két napig azonban ezen hajtások vízzel telt edénybe dugva is eltartathatók. Szállítani csak rövid távolságra lehet, mert hamar elfonnyadnak.

Mindhárom esetben a levéltányérokat azonnal le kell vágni, hogy csak a levél nyele maradjon a hajtáson, nehogy a levelek sok nedvet elpárologtatván, a hajtás idő előtt elfonnyadjon.

A levél nyele azért lesz meghagyva, hogy levételével a szem meg ne sérüljön s hogy a szempaizsot könnyebben lehessen kezelni. Télen szedett oltóvesszőknél természetesen ezen utóbbi előny elesik, miután ezek levéllyel nem bírnak.

Csak akkor lehet a szemzéshez hozzáfogni, ha a levelek hónaljában ütő szemek kellőleg ki vannak fejlődve.

A szemek kifejlődését, beérését siettetni lehet az által, hogy a felhasználandó hajtások hegyét 10—12 nappal a szemzés előtt, tehát midőn azok még a fán vannak, lecsipjük. Legalkalmasabbak azon szemek, melyek a hajtás közepe táján vannak, miután ezek legjobban ki vannak fejlődve.

A szem levétele a hajtásról következőleg történik:

A kiválasztott szem alatt 6 milliméternyire egy keresztbevágást csinálunk melynek kissé a fába is be kell hatolnia, aztán a szem felett 8 milliméternyire késünk hegyét a fába akasztjuk s lefelé, a keresztbevágásig haladva, kevés fával együtt a paizsot lemetszük. Azon eljárás, mely szerint csak a kérget vágják fel paizsokban s aztán a kéregpaizsot kézheggyel vagy csonttal óvatosan elválasztották a fától, kevésbé alkalmas eljárásnak bizonyult, mert igen gyakran megtörténik, hogy a fán marad, mit onnan lehet megtudni, hogy ez esetben a

paizs belső oldalán a szem háta megett üreg, ezen helynek megfelelőleg pedig a fán (hajtáson) kiemelkedés látható, ilyenkor természetesen a szemzés meg nem eredhet.

Mig ellenben, ha a szempaizs egy vékony réteggel együtt vétetik le a hajtásról, bizonyosak lehetünk arról, hogy a szemcsira a paizson maradt.

A paizs belső felületén maradt ezen vékony faréteget némelyek le szokták választani, de erre szükség nincs, mert ez az összeforrást legkevésbé sem akadályozza.

Hogy a késnek élesnek s tisztának kell lennie, magától értetődik.

A levágott szempaizsot most ajkaink közé vesszük, de úgy, hogy az meg ne nedvedjék s hozzáfogunk az alany elkészítéséhez. (Vége köv.)

Vasuti menetrend.

Érvényes 1891. június 1-től kezdve.

5901.*) sz. 5911. v. 5913. v

Szarvas indul: 9:34 d. e. 10:50 d. e. 1:46 d. u.

Mező-Túr érk: 10:20 * 11:40 * 2:32 *

5902*) sz. 5912. v. 5914. v.

Mező-Túr indul: 5:10 d. u. 12:36 d. u. 3:30 d. u.

Szarvas érk: 5:56 * 1:22 * 4:06 *

*) Egyelőre nem közlekedik.

401. gy. 403. sz. 405. sz. 421. v.

Arad ind: 8:24 d e 11:18 d e 9:05 este —

Csaba érk: 9:24 * 12:50 * 10:50 * —

ind: 9:29 * 1:15 d u 11:05 éj. —

Mező-Túr érk: 10:33 * 2:42 * 12:49 * —

ind: 10:34 * 2:50 * 12:53 * 7:09 reg

Szolnok érk: 11:19 * 3:56 * 2:06 * 9:06 d e.

ind: 11:27 * 4:15 * 2:21 * —

Budapest érk: 1:25 * 7:20 est 5:50 reg —

402. gy. 404. sz. 406. sz. 422. v.

Budapest ind: 1:50 d u 8:15 d e 9:50 este —

Szolnok érk: 3:48 * 11:04 * 12:53 éj —

ind: 3:57 * 11:14 * 1:05 * 5:20 d u

Mező-Túr érk: 4:42 * 12:17 d u 2:06 * 7:46 est.

ind: 4:43 * 12:24 * 2:09 * —

Csaba érk: 5:46 * 1:48 * 3:33 * —

ind: 5:52 * 2:13 * 3:53 * —

Arad érk: 6:52 este 3:45 * 5:24 reg. —

Felölös szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

VARGA JÓZSEF.

SZÁLLITHATÓ MEZEI VASUTAKAT

gazdasági, erdészeti és ipari célokra legjobb
kivitelben jutányos áron továbbá:

SCHLICK-féle MÉLYÍTŐ-
és
egyetemes acél---ekéket

(SACK-rendszer)

jelentékenyen leszállított árak mellett szállít a

SCHLICK-féle vasöntöde és gépgyár részvény-
TÁRSASÁG
BUDAPESTEN.

10—2

Temetéshez szobabehuzatok jutányosan számíttatnak.

NYÁCSIK SOMA UTÓDA

első temetkezési intézete B. Szarvason.

RENDEZ

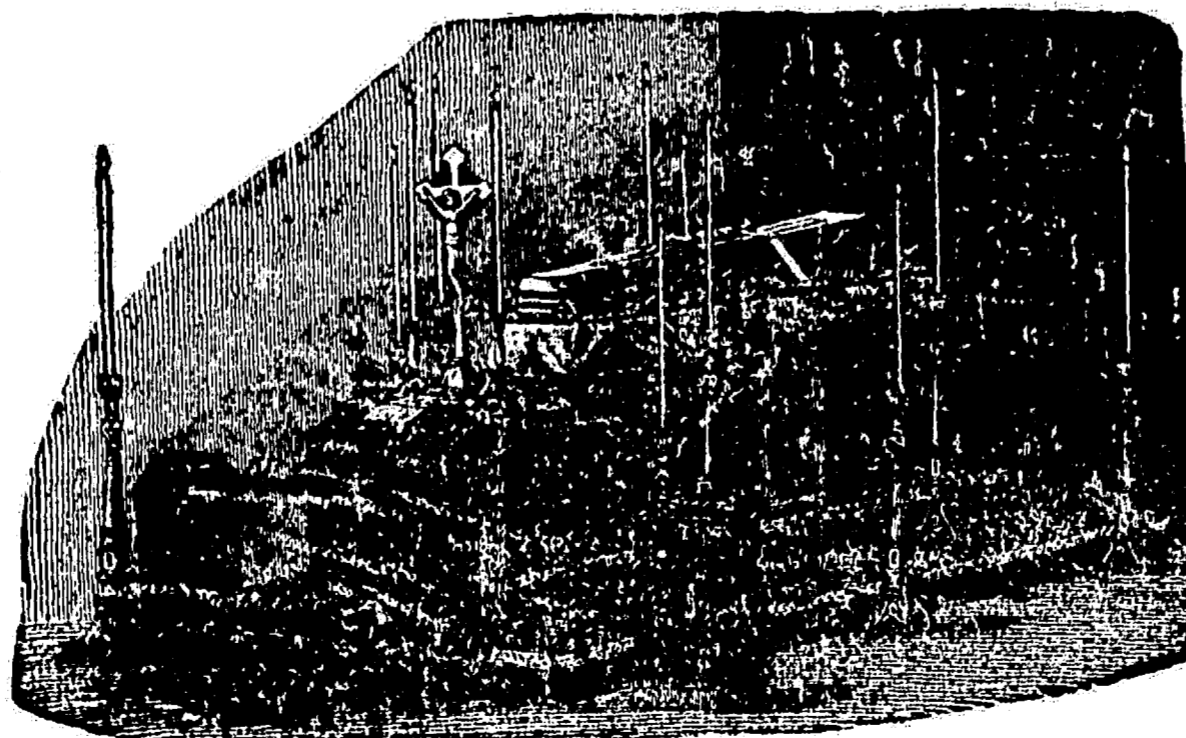
egyszerű és diszes te-
metéseket,

mérsékelt árait

figyelembe ajánlja.

Minden temetéshez

megfelelő díszíté-
sek.

RAKTÁRON

több, mint 60 drb kü-
lönféle

FA- és ÉRCZ-
koporsó,

koszorúk és szálla-
gok,

valamint légmentesen
zárult dupla

üveges érckoporsók.

Sirkerítések minta szerint, felállításra elvállaltatnak.

S i r k ö v e k o l c s ó n

S i r k ö v e k o l c s ó n

Benedict Schroll Fiai Chiffon és Pamut-vásznak FŐRAKTÁRA.

Csipke-függönyök gyárilag tisztítását portmentesen eszközölöm.

Besenczky Kálmán

Szarvason, a főpiacztéren
ajánja dusan berendezett
divat-, vászon-, béléss-, kézmű- és
rövidáru-raktárát

Gyászruhák elkészítését alkalomával 24 óra alatt elvállalom.

Nagy választék:

Rumburgi, Irhoni, Creász és Fonalvásznakban mindennemű női- és férfi-fehéreneműek.	Valódi Cozmanosi, jó mosó Creton Toil és Satinok. Francia hatisztok és Zephirek.
Ingek, Gallérok, Kézeltők és nyakkendők.	Minden színű selyem surak, dísz-selymek bársonyok, arany, ezüst és sinordiszek.
Cérna-kanavász, Serge, Zephir és Oxfordok.	Fekete ternok, divatos fekete és színes női ruha- szövetek.
Fehér és színes ebédlő- és kávéasztal-készletek.	Selyem, szövet, mosó, harasz és gyapju-kendők.
Frotir és vászon Törölközők.	Férfi ruhára, mosó szőr és gyapjuszövetek
Paplanok, paplanlepedők, Flanel-takarók, Szalmazsák, Matraczok.	Női- és férfi harisnyák, válfűzők (Mieder) legyezők. selyem és bőr, csattos és tambolirozott kesztyűk.
Tapestry, Hollandy és Manila futó sofa és ágy- Szőnyegek, Pokróczok.	Valódi brüsseli Volensien Spanyol Giptir és sweiczi himzések.
Ágy- és Asztaltakarók, Jutte- és Bouret-szövetek.	Férfi-, női- és gyermek valódi Dr. Jäger alsóruhák.
Tunisz, selyem és Csipke függönyök.	Irhoni vászon és színes szélű zsebkendők, mindennemű selyem és bársonyszallagok.
Fa- és zsinor-függőnytartók.	
Legujabb divatú selyem női- és férfi napernyők és esernyők.	

a Dolfus Mieg és Társa, valódi francia D. M. C.

himző, kötő és horgoló pamutjainak nagy raktára.

Előrajzolt kézimunkák és hozzá való anyagok, és gummi-lepedők.

Minden szabó-kellékek legjutányosabb árban.

Kiházasítási- és Csecsemő kelengyék összeállítását a legapróbb részletekig pontosan eszközölöm.

Bátor vagyok ez alkalommal a nagyérdemű közönség szíves figyelmét felhívni, hogy a *Hageter Gusztáv* üzlete átvételéből

még raktáron levő áruimat tetemesen leszállítottam.

Menyasszonyi kelengyék, női és férfi-fehéreneműek és felső ruhák elkészítését az eddigi tapasztalataim alapján, saját szigorú ellenőrzésem alatt mindenkor a legjobb minőségű anyagból készítettem és úgy kivitt, valamint a

legsolidabb határozott árak mellett

oda fogok törekedni, hogy szoliditásom által a nagyérdemű közönség teljes bizalmát kiérdemeljem és azt cégem jóhírnevének fenntartására biztosíthassam.

Nem mulaszthatom el megemlíteni, hogy az üzletemben elő nem forduló cikkek vagy minták beszerzését bármikor készséggel eszközölni fogom.

A nagyérdemű közönség becses pártfogását kérve vagyok

kiváló tisztelettel,

Besenczky Kálmán.

1 pár férfi vagy női 2 gombos Glacé-kesztyű 80 Ft.